

List mému dítěti

Přec ráda to nesu, třeba to bolí jen,
co zlých ran osudu zůstals tím ušetřen!
A ráda bych více tisíckrát trpěla,
kdybich tím dětské tvé štěstí jen zpevnila.
Je pozdní hodina, půjdu už ulehnout -
kéž bych tě mohla jen na chvilku zablédnout...!

Takto však nemohu než vkládat lásku svou
v psaníčka toužebná --- jež nikdy nedojdou.

Terezín 1942

Ilse W e b r o v á

SSSR. Na pultech sovětských nakladatelství se úplně nedávno objevila kniha prof. Gavriila Popova. Vydalo ji nakladatelství Mysl a jmenuje se "Náš nejúhlednější nepřítel". Tento apelativní název skrývá sborník neobyčejně poučných statí a břitkých, přesných výroků strefujících se do byrokratismu. To Lenin přece označil byrokrata za nejhoršího škůdce socialismu a ne nadarmo ostré přestavby v Sovětském svazu míří právě do byrokratických uzlin na společenském organismu. Rudé právo 26. června 1987.

ČSSR. Jan Fojtík, tajemník ÚV KSČ: V této souvislosti může vzniknout otázka, čím vlastně limitujeme diskuse? Stanovisko je jednoznačné: společenskou prospěšností, základními zájmy politiky strany, našeho státu, Národní fronty. K tomu, aby tato společenská prospěšnost, základní zájmy naší politiky, byly respektovány, netřeba žádné cenzury, ani nějaké "autocenzury"... Rudé právo 29.6.87

ČSSR. Ján Riško, předseda ČS. svazu novinářů: ...Dnes se už netváříme, jak by se za socialismu nemohlo stát neštěstí - srazit se vlaky, vzplanout požáry, zřítit se budovy z lajdáctví jednotlivců vzniknout ekologické katastrofy. To bývalo i dřív, ale naši lidé se to dovídali obvykle jen ze zahraničních informací z zdrojů a patřičně zdeformovaně. Z toho se zákonitě rodila nedůvěra vůči našim informačním prostředkům a pochybnosti o jejich pravdivosti. RP 29.6.1987.

ČSSR. Zdeněk Hoření, šéfredaktor Rudého práva: Novináři na IX. sjezdu Československého svazu novinářů volili tajně. Na sjezdech a konferencích svazu novinářů se dosud volilo aklamací, heslo tajných voleb i tady leckdy působilo tak trochu kacířsky... Rudé právo 30. června 1987.

SSSR. Andrej Gromyka, předseda prezidia Nejvyššího sovětu: ...Ke všeobecné diskusi budou podle zákona předkládány otázky související s hlavními směry politického, hospodářského a sociálního rozvoje země a s uplatňováním ústavních práv, svobod a povinností sovětských občanů... Dnešní doba, velká přestavba a demokratizace společnosti vyžadují přesně fungující mechanismus poznávání veřejného mínění... V zájmu dalšího rozšíření otevřené politiky bude schválena řada právních aktů... Rudé právo dne 1. července 1987.

SSSR. Georgij Razumovskij, tajemník ÚV KSSS: Konstatoval, že bez ohledu na opatření k upevnění zákonnosti přijatá v poslední době se v praxi bohužel dosud vyskytují závažné odchylky od právních norem, m. j. při řešení otázek týkajících se životních zájmů lidí... Poutkázal na to, že může být podána žaloba pro postup jehož se úřední činitelé dopustili jak jménem svým, tak jménem orgánů, které zastupují. Rudé právo 1.7.87.

ČSSR. Martin Švehla, redaktor Televizních novin, Praha: Mám-li začít sám u sebe to je takový hlavní aspekt přestavby pro me. Celá léta jsme si zvyšovali především xxxxxx kvalifikaci v tom smyslu, abychom pohotově rozeznali, co se smí a co se nesmí, o čem se má psát a o čem se nehovoří, o čem se psát nemá. Co je dobré a co je špatné. Nebylo lehké se to naučit, ale dnes myslím, že je to kvalifikace úplně zbytečná. Už dnes, na praxi přestavby, se jasně ukazuje, že ne všechno bude jednoznačně černé a bílé, že mnohé ztrácí výsadu prioritního zájmu a aprioritní spokojenosti, dokonalosti, že stejně tak odpadnou jistoty mnohých tabu a zákazů. V takových podmínkách může své úkoly splnit jen novinář s vlastním fundovaným názorem, politicky myslícím, schopný sám rozeznávat, co je pokrokové a co je brzdou, schopný oponovat i vlivným nátlakům. RP 2.7.87.

Uplynul více než měsíc odešl dne, kdy ČTK a od ní některé čs. deníky přinesl zprávu o násilném usmrcení číšníka v Praze 6 střelnou zbraní. Praha nezůstává ušetřena rostoucí kriminality, kterou pociťují velkoměsta téměř na celém světě. V čs. sdělovacích prostředcích je ovšem nechvalným zvykem obdývat i závažné trestné činy stručnými zmínkami. V případě zavraždění číšníka z dejvické resturace je však úspornost novinové zprávy v příkrém rozporu s povahou případu, a s tím jaký neklid tato událost vyvolala.

Už dopoledne následujícího dne kolovaly po Praze alarmující zvěsti o podrobnostech, které nemohly zůstat novinářům ani úřadům neznámy. Přesto však sdělovací prostředky žádná další fakta o případu nepřinesly a úřední místa na zvěsti neklid nereagovala.

Zmíněná událost se odehrála přibližně takto: Dne 18. května těsně před večerní uzavírací hodinou vstoupili do restaurace "Na Studentské" na rohu Leninovy Studentské ulice dva muži a požádali o alkoholické nápoje. Obsluhující číšník jim je odmítl nalít, snad s odůvodněním, že restauraci zavírá. Došlo k ostrému sporu, načež jeden z těch mužů odešel. Vrátil se po chvíli se střelnou zbraní, z níž pak jeden z mužů na číšníka vypálil a smrtelně ho zranil. Podle očitých svědků mělo jít o kapitána a majora Státní bezpečnosti, zaměstnané v nedaleké Sadové ulici. Nastala vřava, pachatelé chtěli uprchnout. Byli však zadrženi některými občany a posléze příslušníky VB. Číšníkovi byla poskytnuta lékařská pomoc, ale po převozu do nemocnice zemřel.

K této události bychom se zevyjadřovali, kdyby k nám nedocházely zprávy očitých svědků, že pachateli tohoto závažného trestného činu měli být příslušníci Státní bezpečnosti, tedy veřejní činitelé. Jsme toho názoru, že tím spíše by měli být občané o celé události, o průběhu vyšetřování a posléze o součném projednávání zevrubně informováni.

Nedostatečná informovanost občanů o závažných případech trestné činnosti podiluje pocit právní nejistoty a nedůvěru k právnímu řádu. Vyvolává pochybnosti o rovnosti občanů před zákonem, protože průběh vyšetřování je vždy tajný a dokonce i veřejné procesy ve skutečnosti obvykle probíhají, jako by to byly procesy s vyloučením veřejnosti. O tom, jak jsou vyšetřovány případy trestné činnosti u politicky a veřejně činných osob, se toho veřejnost dovídá málo, nebo vůbec nic. Je to m.j. proto, že nejběžnější formy a způsoby společenské kontroly jsou u nás ochromeny. Náhradním zdrojem informací o alarmujících případech trestné činnosti a výkonu práva se proto kromě tendenčně upravovaných zpráv a pořadů ve sdělovacích prostředcích stávají neuvěřitelné fámy. Stání moc, která tuto nedůstojnou situaci vytvořila, brání sdělovacím prostředkům, aby jí čelily. Její představitelé jsou nad neinformované občany příliš povzneseni než, aby věcnými dementi uváděli zvěsti na pravou míru.

Ještě citelnější je nadřazenost, se kterou se občané mnohdy setkávají ve styku s uniformovanými pracovníky Sboru národní bezpečnosti /SNB/. Některí jeho příslušníci dávají často svým chováním i výroky najevo vědomí a pocit všemocnosti, což u mnoha občanů jen zvyšuje všeobecnou právní nejistotu. Případ zavražděného číšníka střelnou zbraní tuto nenormální situaci jen aktualizuje.

Pocity i vědomí všemocnosti u některých veřejných činitelů jakož i jejich faktická neodcitnutelnost může vytvářet psychickou atmosféru beztrestnosti a může vést i k jejich zkratovému jednání. Je v tom nebezpečí, jež by se mohlo neblaze projevit v možných dílčích a zejména širších sociálních konfliktech.

Navrhujeme, aby poslanci ze Prahy 6 přednesli své interpelace na příslušných shromážděních. Dále navrhujeme, aby Federální shromáždění ustavilo parlamentní vyšetřovací skupinu, která zajistí jak proběhlo a jak probíhá vyšetřování zmíněného případu z Prahy 6 a jaké jsou důvody jeho utajování. Výsledky práce vyšetřovací skupiny a následné ropravy poslanců by měly být oficiálně publikovány. Soudní proces s pachateli uvedeného trestného činu by měl být bezpodmínečně veřejný a i o něm by měli být občané podrobně informováni. Infch 77 - 9/87.

Praha 24. června 1987

Jan Litomiský, Libuše Šilhánová, Josef Vohryzek - mluvčí Charty 77.

ČSSR. Ladislav Hvizdoš, Čs. rozhlas, Bratislava: ... Teorii přestavby přijme kde kdo, určitě většina, ale praxe přestavby se neobejde bez ostrých střetů, bez přelomu v člověku, v návycích, v strachu o postavení a moc, ve strachu o degradaci výhod... Někdo už brousí odvalu a smělost, jiný se ještě jen rozpačitě rozhlíží a nejeden pokukuje po chodníčcích k lehkému úniku... Rudé právo 2.7.87.